

OPIS PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu	Psychologia rozwoju człowieka	
Kod przedmiotu		
Wydział	Wydział Pedagogiki i Psychologii	
Instytut/Katedra	Instytut Psychologii	
Kierunek	Psychologia	
Specjalizacja/specjalność	Wszystkie	
Poziom organizacyjny studiów	jednolite studia magisterskie	
System studiów	stacjonarne, niestacjonarne	
Rok/semestr	II	4
Tytuł i/lub stopień naukowy/tytuł zawodowy, imię i nazwisko prowadzącego/prowadzących przedmiot	Prof. dr hab. Janusz Trempała, Dr Magdalena Grabowska, Dr Nina Wyrwicz, Mgr Paulina Mrozińska, Mgr Dorota Suwalska Mgr Anna Szymanik	
Liczba godzin dydaktycznych	45h wykładów, 15h ćwiczeń	
Liczba punktów ECTS	5	
Opisywana forma zajęć	wykład, ćwiczenia	
Rygor	zaliczenie z oceną, egzamin	
Typ przedmiotu	przedmioty kierunkowe,	
Język wykładowy	język polski	
Przedmioty wprowadzające i wymagania wstępne	Student powinien zaliczyć wcześniej przedmioty: filozofia, historia psychologii, psychologia ogólna: procesy poznawcze oraz emocje i motywacje, biologiczne podstawy zachowania, genetyka zachowania a także podstawy statystyki,	
Założenia i cele przedmiotu (w formie efektów kształcenia)	<p>Celem wykładów jest przekazanie wiedzy o przedmiocie badań psychologii rozwojowej, kluczowych pojęciach i teoriach rozwoju psychicznego, oraz ukształtowanie podstawowych schematów myślenia o zjawisku rozwoju psychicznego w ciągu życia.</p> <p>Celem ćwiczeń jest przyswojenie wiedzy o podstawowych zasadach, kierunkach i osiągnięciach w psychicznym rozwoju człowieka w poszczególnych okresach życia, a także wiedzy o podstawach diagnozy i metodach badań nad rozwojem psychicznym.</p> <p>Kończąc kurs z psychologii rozwoju człowieka, absolwent:</p> <p style="text-align: center;">WIEDZA (OS_W11)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zna historię kształtowania się psychologii rozwoju (01) i jej dokonania (02) na świecie i w Polsce (03). • Zna podejścia i teorie psychologii rozwojowej, opisujące i wyjaśniające przebieg, uwarunkowania, mechanizmy oraz efekty rozwoju człowieka w ciągu jego życia (04; 07; 08; 09). • Zna badania empiryczne, których wyniki pomagałyby mu 	

opisywać, rozumieć i wyjaśniać specyfikę zmian rozwojowych w kolejnych okresach życia oraz wskazywać czynniki wspomagające proces rozwoju, jak i czynniki ten proces zakłócające **(10)**.

- Zna różne sposoby rozumienia rozwoju (teleologiczne i relacyjne) **(06; 07)**. Rozróżnia modele opisujące (stadialne, cykliczne, sekwencyjne, liniowe i wielokierunkowe) oraz wyjaśniające (mechanistyczne, organizmiczne i kontekstualne) przebieg procesu rozwoju **(08; 17)**.
- Charakteryzuje osiągnięcia rozwojowe w kolejnych etapach życia (okres prenatalny, dzieciństwo, dorastanie, dorosłość, starość) **(12)**.

UMIEJĘTNOŚCI (OS_U11)

- Potrafi wskazać przełomowe etapy w historii kształtowania się badań nad rozwojem **(01)** i uzasadnić zmianę nazwy tej subdyscypliny: z „psychologii rozwoju dzieci i młodzieży” na „psychologię rozwoju człowieka w ciągu życia” **(02)**.
- Potrafi omówić to samo zagadnienie z punktu widzenia różnych podejść teoretycznych **(05)** i wskazać obszary niewiedzy oraz pytania, na które psychologia rozwoju współcześnie nie odpowiada **(03; 04)**.
- Rozumie zarówno teoretyczne, jak i empiryczne teksty psychologiczne **(06)** oraz potrafi budować zdania w terminach naukowych **(07; 08)**.
- Potrafi wskazać konsekwencje przyjętego modelu rozwoju dla opisu, procesu diagnozy i tworzenia programów wspomagania rozwoju **(13; 14)**.
- Umie określić rolę środowiska fizycznego i społecznego oraz dyspozycji genetycznych, a także własnej aktywności w kształtowaniu się zmian rozwojowych **(15; 16; 17)**.
- Samodzielnie planuje i przeprowadza własne badania empiryczne z zakresu psychologii rozwoju, adekwatne do specyfiki funkcjonowania ludzi w różnym wieku, tak pod względem sposobu konceptualizowania problemów badawczych, jak i stosowanych strategii oraz metod badania.
- Korzysta ze zdobytej wiedzy przy definiowaniu i rozwiązywaniu realnych problemów życiowych swoich i innych ludzi, czyli odpowiedzialnie konsultować i doradzać zgłaszającym się do niego osobom.
- Jest w stanie opisać przebieg rozwoju oraz wskazać determinujące go czynniki według przyjętego modelu / koncepcji teoretycznej **(11)**.
- Potrafi zastosować wiedzę o okresach sensytywnych i krytycznych w rozwoju do opisu/analizy oddziaływań otoczenia fizycznego i społecznego na przebieg rozwoju **(15)** oraz umie określić rolę otoczenia fizycznego i społecznego w rozwoju w kolejnych okresach życia **(16)**.
- Potrafi wskazać konsekwencje przeciążenia stymulacją ze strony otoczenia w kolejnych okresach życia, w tym przeciążenia z racji

	<p>zbyt częstego korzystania z Internetu (18).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrafi określić zadania osób znaczących – jako kluczowych czynników społecznych w rozwoju – w kolejnych okresach życia oraz zaplanować interwencje skierowane na optymalizowanie środowiska fizycznego i społecznego rozwoju w wybranym okresie życia, a także wskazać główne tendencje rozwojowe w trzech okresach życia: dzieciństwie, dorastaniu, dorosłości (19; 20; 21). • Potrafi szczegółowo opisać podstawowe / charakterystyczne właściwości osoby we wszystkich okresach życia i momenty kryzysowe w procesie rozwoju w kolejnych okresach życia i psychologia ogólna: procesy poznawcze oraz emocje i motywacje (22; 23; 25). • Umie przeprowadzić badania osób w różnym wieku, prawidłowo zoperacjonalizować zjawisko, dobrać właściwy model badań, trafnie dobrać narzędzia badawcze, zaplanować i przeprowadzić badania (24; 30). <p style="text-align: center;">KOMPETENCJE (OS_K11)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cechuje się szczególną wrażliwością względem osób i grup społecznych, które można określić jako osoby/grupy wysokiego ryzyka zakłóceń w rozwoju. • Ma świadomość ciągłości pewnych idei w rozwoju tej subdyscypliny psychologii (02) oraz rozumie, że sposób definiowania pojęcia rozwoju zależy od przyjętych założeń (07). • Ma świadomość, iż wiedza z zakresu biologii rozwoju oraz filozofii człowieka jest niezbędna dla trafnego opisu i wyjaśnienia przebiegu procesu rozwoju człowieka i ma świadomość, iż proces rozwoju wiąże się z doświadczaniem dysonansu, rozwiązywaniem konfliktów, przeżywaniem negatywnych emocji oraz czasową dezorganizacją dotychczasowego systemu regulacji zachowania (08; 15). • Jest wrażliwy na to, iż przebieg rozwoju w kolejnych okresach życia zależy od tego, przez pryzmat jakich wewnętrznych modeli operacyjnych człowiek spozstrzega siebie i swoje otoczenie (16). • Rozumie, jaka jest waga wczesnych doświadczeń i powstałych na ich podstawie modeli operacyjnych – jest szczególnie wrażliwy na to, w jakim środowisku przebiega rozwój niemowląt i małych dzieci do 3 r. ż. (17).
<p>Treści programowe przedmiotu</p>	<p>1. Pojmowanie rozwoju i przedmiot badań psychologii rozwojowej. Początki psychologii rozwojowej. Dwa znaczenia pojęcia „rozwój” (<i>wzrost</i> i <i>zmiana</i>). Pojmowanie rozwoju w klasycznej psychologii rozwojowej dzieci i młodzieży oraz psychologii rozwoju człowieka. Przedmiot badań psychologii rozwojowej. Działy psychologii rozwojowej. Ogólny Model Rozwoju.</p> <p>Podstawowe problemy na temat: (a) natury zmian rozwojowych oraz (2) mechanizmów powstawania zmian rozwojowych. Uniwersalność i normatywność a wyjątkowość i indywidualność zmian w psychicznym rozwoju człowieka.</p> <p>Rozwój jako proces zmian wielowymiarowych i wielokierunkowych</p> <p>2. Teorie rozwoju psychicznego. Modele przebiegu zmian rozwojowych: makroskopowe oraz mikroskopowe. Modele powstawania zmian</p>

	<p>rozwojowych. Rozwój jako funkcja dynamicznych interakcji w stosunkach jednostki z otoczeniem.</p> <p>3. Ogólna charakterystyka zmian w rozwoju psychicznym człowieka. Periodyzacja rozwoju psychicznego w ciągu życia ludzkiego; problem stadialności rozwoju, tempo i rytm rozwoju, wybrane periodyzacje.</p> <p>Podstawowe tendencje i osiągnięcia rozwojowe w poszczególnych okresach życia w zakresie rozwoju procesów percepcyjnych i umysłowych, w zakresie rozwoju emocjonalno-motywacyjnego oraz rozwoju społeczno-moralnego.</p> <p>Wybrane zagadnienia związane z nietypowym przebiegiem rozwoju psychicznego.</p> <p>4. Metody badania rozwoju psychicznego. Rzetelność i trafność badań rozwojowych. Plany badań rozwojowych. Badania mikro- i makroskopowe. Wybrane psychometryczne, kliniczne i eksperymentalne sposoby pomiaru zmian rozwojowych. Podejście biograficzne: studium indywidualnego przypadku. Wybrane problemy etyczne w badaniach nad rozwojem człowieka.</p>
Metody dydaktyczne	wykład, dyskusja, krytyczna analiza materiałów źródłowych, praca z książką, prezentacje multimedialne, obserwacja, analiza raportu z badań
Forma i warunki zaliczenia przedmiotu – wymagania i system oceniania	<p>Aktywność na ćwiczeniach: aktywne uczestnictwo w zajęciach (udział w dyskusji, opracowanie tematów); zaliczenie na podstawie obecności, oceny aktywności oraz pisemnego kolokwium (test wiadomości) z zakresu treści ćwiczeń oraz literatury podstawowej i uzupełniającej.</p> <p>Zaliczenie ćwiczeń jest warunkiem dopuszczenia do egzaminu, który obejmuje zakres wiedzy ujętej w programie wykładu oraz ćwiczeń. Egzamin składa się z części pisemnej (test wiadomości) oraz ustnej. Warunkiem dopuszczenia studenta do egzaminu ustnego jest zaliczenie testu wiadomości.</p>
Literatura podstawowa	<p>Schaffer, H.R. (2010). <i>Psychologia rozwojowa</i>. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.</p> <p>Trempała J. (red.) (2011). <i>Psychologia rozwoju człowieka. Podręcznik akademicki</i>. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.</p> <p>Turner, S. J. i Helms, D.B. (1999). <i>Rozwój człowieka</i>. Warszawa: WSiP</p> <p>Vasta, R, Haith, M.M. i Miller, S.A. (1995). <i>Psychologia dziecka</i>. Warszawa: WSiP</p>
Literatura uzupełniająca (w tym portale internetowe)	<p>Birch, A. (2005). <i>Psychologia rozwojowa w zarysie: od niemowlęctwa do dorosłości</i>. Warszawa: PWN</p> <p>Boyd, D., Bee, H. (2008). <i>Psychologia rozwoju człowieka</i>. Poznań: Zysk i Ska</p> <p>Brzezińska, A. (2000). <i>Spółeczna psychologia rozwoju</i>. Warszawa: Scholar</p> <p>Brzezińska, A. (red.). (2005). <i>Psychologiczne portrety człowieka. Praktyczna psychologia rozwojowa</i>. GWP: 2005</p> <p>Harwas-Napierała, B. i Trempała, J. (red.) (2001/2005). <i>Psychologia rozwoju człowieka</i>, tom 2. Warszawa: PWN</p> <p>Harwas-Napierała, B. i Trempała, J. (red.) (2003/2005).</p>

Psychologia rozwoju człowieka, tom 3. Warszawa: PWN

Ilg, F. L., Ames, L. B., Baker, S. M. (2007). *Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat*. Gdańsk: GWP

Łoś, Z. (2010). *Rozwój psychiczny człowieka w ciągu całego życia*. Wrocław: Wydawnictwo UWr

Oleś P. (2011). *Psychologia człowieka dorosłego*. Warszawa: PWN.

Przetacznik-Gierowska M. i Tyszkowa M. (2002). *Psychologia rozwoju człowieka*, tom 1. Warszawa: PWN.

Schaffer, H.R. (2006). *Rozwój społeczny*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Strelau J. (red.) (2000). *Psychologia. Podręcznik akademicki*, tom 1, rozdział 7. Gdańsk: GWP

Strelau J., Doliński D. (red.) (2008). *Psychologia*, tom 2, rozdział 5. Gdańsk: GWP

Studen, S. (2011). *Psychologia starzenia się i starości*. Warszawa: PWN

Stuart-Hamilton, I. (2006). *Psychologia starzenia się*. Poznań: Zysk i S-ka

Elektroniczne bazy literatury psychologicznej, np. PsycInfo, PsycARTICLES, EBSCO w obszarze tematycznym kursu

25.09.2011

.....
data

.....
podpis prowadzącego przedmiot/ koordynatora przedmiotu*